

Huvudman

Skara kommun

Skara.kommun@skara.se**Beslut**

Datum 2025-03-05

Dnr SI 2024:1069

Sida 1 (9)

Ärendet

Tillsyn av gymnasieskolan Katedralskolan Skara Enhet 2 i Skara kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 26 juni 2024.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Skara kommun att senast **måndag den 1 september 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande arbetsplatsförlagt lärande (apl). De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Skara kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Skara kommun ska vidta följande åtgärder

1. Se till att eleverna på el- och energiprogrammet samt byggprogrammet får apl i den omfattning de har rätt till. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder redovisa en plan för hur eleverna på el- och energiprogrammet respektive bygg- och anläggningsprogrammet ska tillförsäkras 15 veckors apl under utbildningen (16 kap 16 § andra stycket skollagen samt 1 kap. 3 § och 4 kap. 12-13 §§ gymnasieförordningen [2010:2039]).
2. Se till att skolförlagd utbildning motsvarande apl endast används i de fall planerade platser för apl inte kan tillhandahållas på grund av omständigheter som huvudmannen inte kunnat råda över eller då utbildningen av säkerhetsskäl inte kan förläggas till en arbetsplats utanför skolan. Inkom, i förekommande fall, med en förteckning över elever som inte kan erbjudas en apl-plats samt en redogörelse för vilka omständigheter som ligger till grund för detta (4 kap. 13 § gymnasieförordningen).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar som rör särskilt stöd och frånvaroutredningar.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till dokument.goteborg@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2024:1069) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

I beslut den 26 juni 2024 bedömde Skolinspektionen att huvudmannen inte såg till att eleverna på byggprogrammet samt el- och energiprogrammet på Katedralskolan enhet 2 fick arbetsplatsförlagt lärande i den omfattning som författningarna kräver. Skolinspektionen förelade vidare huvudmannen att åtgärda brister i arbetet med utredning av särskilt stöd respektive frånvaro.

Skara kommun har inkommit med redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av meddelat föreläggande. Skolinspektionen har genomfört intervjuer med lärare, personal i elevhälsan och rektor. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Skara kommun har följt föreläggandena samt om påtalade brister har avhjälpats.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Arbetsplatsförlagt lärande (apl)

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 26 juni 2024 bedömde Skolinspektionen att huvudmannen inte såg till att eleverna på byggprogrammet samt el- och energiprogrammet fick arbetsplatsförlagt lärande i den omfattning som författningarna kräver. Orsaken till detta som uppgavs av lärare och skolledning var att antalet arbetsplatser som kunde och ville ta emot eleverna var färre än antalet elever på programmen. I tillsynen framkom att situationen varit densamma även under flera års tid. Eftersom kommunen trots det fortsatte att ta in nya elever på de aktuella programmen i samma omfattning som tidigare blev konsekvensen att flera elever gick miste om apl och de fick i stället göra liknande arbetsmoment på skolan.

I sin redovisning av åtgärder har huvudmannen beskrivit ett antal åtgärder som nu genomförts för att förbättra det arbetsplatsförlagda lärandet och öka tillgången till apl-platser. Dessa innefattar bland annat framtagande av ett så kallat årshjul (planeringskalender) för arbetet med apl samt tillskjutande av personella resurser för att avlasta lärare i arbetet med att identifiera och kontakta arbetsplatser. Huvudmannen har också genomfört en kompetensutvecklingsdag med inriktning mot apl för lärarlagen inom samtliga yrkesprogram. Vidare kommer skolan genomföra en handledarutbildning under vårterminen 2025.

Angående tillgången till apl-platser anger huvudmannen i redovisningen att sju av 13 elever som går år 1 på el- och energiprogrammet inte fick någon apl-plats under höstterminen 2024. I stället fick de göra motsvarande arbetsmoment på skolan. För eleverna i år 2 på samma program var det fyra av 16 elever som inte fick apl. Även de fick skolförlagt lärande i stället. För elever i år 3 var det två av 11 elever som inte kom ut på apl. På bygg- och anläggningsprogrammet var det två av 16 elever i år 3 som fick skolförlagt lärande i stället för apl. För år 2 var motsvarande andel två av åtta elever medan samtliga elever i år 1 hade haft apl uppger huvudmannen.

Rektorn uppger under intervju att flera insatser har påbörjats för att på sikt kunna förbättra kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet och se till att alla elever på yrkesprogrammen får apl-platser. Bland annat har skolan valt att dela in eleverna i två olika grupper som gör apl vid två olika tillfällen. Detta för att det under varje period ska vara ett färre antal elever i förhållande till tillgängliga platser som genomför apl samtidigt. Detta har gjort att det numera går att få ut i stort sett alla elever i år 3 på apl och därmed se till att de får sina 15 veckors apl under utbildningen. Detta är

dock under förutsättning att den "skolförlagda apl:en" räknas in som apl, berättar rektorn.

I intervju med lärare berättar de att det fortfarande är så att flera elever på el- och energiprogrammet och bygg- och anläggningsprogrammet inte kommer ut på apl i den omfattning de ska. Det rör sig om ungefär hälften av eleverna i år 1 och 2 på el- och energiprogrammet och det är även ett antal elever på bygg- och anläggningsprogrammet som varje år inte kommer ut på den apl som det är tänkt att de ska få, berättar lärarna. Svårigheten att få tag på apl-platser beror delvis på konjunkturen, men påverkas också av att det finns andra gymnasieskolor i regionen som konkurrerar om samma platser för sina elever, säger lärarna. Enligt lärarna är det dock inte bara sådana yttre faktorer som styr tillgången till platser utan den påverkas också delvis av skolans agerande gentemot arbetsplatserna. Som en följd av att eleverna i år 3 delas in i två grupper under apl-perioderna för att bättre matcha antalet befintliga platser berättar lärarna att de inte har tid att besöka eleverna och handledarna inför och under apl-perioderna, eftersom de behöver undervisa elever i den andra gruppen. Utöver att detta försämrar deras möjlighet att få information om vad eleverna gör under apl:en, och i förlängningen bedöma elevernas kunskaper och färdigheter inom de kurser som förlagts till apl, bidrar den begränsade kontakten med arbetsplatserna till att deras intresse för att fortsatt ta emot elever minskar, menar lärarna.

Vidare berättar lärarna att det uppgetts från kommunen att man minskat antagningen av nya elever till de aktuella programmen från 18 till 16 elever för att i högre utsträckning matcha antalet apl-platser med antalet elever. I praktiken har det tidigare dock aldrig varit mer än maximalt 16 elever som tagits in på respektive program, så det är inte fråga om en egentlig minskning, menar lärarna. Eleverna som nu går i år 3 kommer få sammanlagt 15 veckors apl ifall man räknar in de veckor som är skolförlagda, uppger lärarna. Dock blir det inte samma sak att ha skolförlagd "apl" som att vara på en riktig arbetsplats, då man missar flera saker som hör arbetslivet till, säger lärarna.

Lärarna berättar också att tillgången till apl-platser är säsongsberoende och att framför allt under vintern är det sämre möjligheter att få apl-platser för eleverna på bygg- och anläggningsprogrammet. Lärarna säger att de har framfört till skolledningen att man behöver ta hänsyn till detta och lägga apl:en under de perioder då det är högsäsong och störst chans att få platser för eleverna, men enligt lärarna har skolledningen inte gjort några förändringar avseende detta.

Rättslig reglering

Ett yrkesprogram ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande (16 kap. 16 § skollagen).

Med arbetsplatsförlagt lärande avses lärande på ett program som genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan (1 kap. 3 § gymnasieförordningen).

Arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram i gymnasieskolan i minst 15 veckor. Varje vecka som genomförs på en arbetsplats ska för en elev i gymnasieskolan anses motsvara 23 timmars garanterad undervisningstid. Huvudmannen ansvarar för att skaffa platser för det arbetsplatsförlagda lärandet och att detta uppfyller de krav som finns för utbildningen. Rektorn beslutar om hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser och om hur fördelningen över läsåren ska göras (4 kap 12 § gymnasieförordningen).

Om arbetsplatsförlagt lärande inte kan erbjudas på ett yrkesprogram i gymnasieskolan eller ett nationellt program i anpassade gymnasieskolan, får utbildningen anordnas bara om 1. planerade platser för arbetsplatsförlagt lärande inte kan tillhandahållas på grund av omständigheter som huvudmannen inte kunnat råda över, eller 2. utbildningen av säkerhetsskäl inte kan förläggas till en arbetsplats utanför skolan. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska i de fall som avses i första stycket bytas ut mot motsvarande utbildning förlagd till skolan. Innan huvudmannen för en gymnasieskola beslutar om detta ska huvudmannen samråda med det lokala programrådet. Om en utbildning har skolförlagts på grund av det som sägs i första stycket 1, ska huvudmannen vidta de åtgärder som behövs för att utbildningen så snart som möjligt ska förläggas till en arbetsplats (4 kap. 13 § gymnasieförordningen).

I förarbeten anges att arbetsplatsförlagt lärande är avgörande för att yrkesutbildningen ska få sådan kvalitet, djup och verklighetsförankring att eleverna blir anställningsbara. Regeringens uppfattning är att den arbetsplatsförlagda delen av en yrkesutbildning är så avgörande för kvaliteten att utbildningen i normalfallet inte bör anordnas om apl inte kan tillhandahållas under överskådlig tid. Tillgången på apl-platser varierar dock från år till år. Förutsättningarna kan snabbt ändras för en arbetsgivare som träffat avtal om apl med en huvudman. Regeringen bedömer därför att om apl-platser försvinner på grund av händelser som huvudmannen inte kunnat förutse då eleven togs emot till en utbildning, bör huvudmannen även fortsättningsvis kunna förlägga motsvarande del av utbildningen till skolan. Elevens rätt att fullfölja det program som han eller hon börjat på måste i ett sådant undantagsfall väga tyngre. Andra rimliga skäl för undantag från kravet på apl är, enligt regeringens uppfattning, till exempel de skoljordbruk som bedrivs inom naturbruksprogrammet. Dessa bör

betraktas som likvärdiga med arbetsplatser. Vidare kan vissa utbildningar av säkerhetsskäl inte förläggas till en arbetsplats, till exempel delar av utbildningen av flygtekniker (prop. 2008/09:199 s. 62-64).

Skolinspektionens bedömning

Efter genomförd uppföljning bedömer Skolinspektionen att tidigare brist rörande att elever på bygg- och anläggningsprogrammet samt el- och energiprogrammet ska få minst 15 veckors apl kvarstår. I uppföljningen har det framkommit att huvudmannen visserligen vidtagit ett antal åtgärder som syftar till att på sikt förbättra förutsättningar för apl och tillgång till apl-platser. Det har också framkommit att rektorn genomfört en omorganisering i klasserna i år 3 så att det arbetsplatsförlagda lärandet numera genomförs under två perioder i halvklass för att bättre matcha den begränsade tillgången till befintliga apl-platser med antalet elever. Det har dock framkommit i uppföljningen att huvudmannen fortsatt att ta in ungefär lika många nya elever till de aktuella programmen som tidigare, trots att tillgången till apl-platser inte förbättrats. Resultatet av detta är att elever på dessa program inte har fått någon arbetsplats att genomföra sin apl på.

I likhet med i tidigare beslut vill Skolinspektionen påpeka att apl är avgörande för yrkesutbildningens kvalitet och att möjligheterna att göra undantag från kraven gällande apl på yrkesprogram därför är begränsade. Det åligger huvudmannen att planera för att apl-platser finns i tillräcklig omfattning för eleverna på programmen. Om arbetsplatsförlagt lärande inte kan erbjudas på ett yrkesprogram får utbildningen anordnas bara om planerade apl-platser inte kan tillhandahållas på grund av omständigheter som huvudmannen inte kunnat råda över eller utbildningen av säkerhetsskäl inte kan förläggas till en arbetsplats utanför skolan. Endast i dessa fall bör apl bytas ut mot motsvarande utbildning förlagd till skolan.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen). Skara kommun verksamhet vid Katedralskolan enhet 2 uppfyller fortfarande inte författningarnas krav vad gäller arbetsplatsförlagt lärande. Det finns därför skäl att förelägga Skara kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 26 juni 2024 bedömde Skolinspektionen att kraven om att utreda elevers behov av särskilt stöd när anmälningar inkommit till elevhälsan och rektorn inte följts vid Katedralskolan Skara Enhet 2. Skolinspektionen förelade därför huvudmannen att vidta åtgärder så att anmälningar som inkommit innan Skolinspektionens beslut, såväl som de som inkommer därefter, utreds.

I den redovisning av åtgärder som huvudmannen inkommit med till Skolinspektionen har huvudmannen bilagt en förteckning i vilken det anges vilka elever som anmälts för utredning av särskilt stöd och när utredningar har startats och i förekommande fall färdigställts.

Därtill berättar lärare, elevhälsan och rektor i intervjuer att de anmälningar om att utreda särskilt stöd som lärarna gör till elevhälsan numera leder till att utredningar startas. Elevhälsan säger att när det gäller pedagogiska utredningar om särskilt stöd är de numera i fas. Elevhälsan säger även att rektor fattar beslut efter pedagogiska utredningar.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen (3 kap. 5 § skollagen).

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens

behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd (3 kap. 7 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att Skara kommun numera följer bestämmelserna när det gäller att utreda anmälningar om särskilt stöd. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Frånvaroutredningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 26 juni 2025 bedömde Skolinspektionen att skolan visserligen hade rutiner för frånvarohantering men att dessa inte alltid tillämpades. Detta fick till följd att utredningar inte alltid gjordes i de fall elever hade upprepade och längre frånvaro.

I sin redovisning av åtgärder skriver huvudmannen att rektorn och elevhälsan nu månadsvis följer upp all frånvaro som överstiger 10 procent. Vidare uppger rektorn under intervju att skolans arbete med att följa upp och utreda frånvaro förbättrats betydligt sedan Skolinspektionens tillsyn genomfördes. Enligt elevhälsan och rektorn kunde ärenden tidigare fastna i "kedjan" från lärare till elevhälsa/rektorn. Så är det dock inte längre, säger såväl elevhälsan som rektorn. Rektorn konstaterar under intervju att det numera görs utredningar för de elever som har långvarig och återkommande frånvaro. Även elevhälsa uppger i intervju att de inte bedömer att det nu finns elever med hög frånvaro där insatser inte har gjorts.

Rättslig reglering

En elev i gymnasieskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Om en elev i gymnasieskolan utan giltigt skäl uteblir från den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag. Vid upprepade eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. Om förutsättningarna för en

utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas (15 kap. 16 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten numera uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet är fattat av beslutsfattare Tove Andersson.

Utredaren Daniel Talje har varit föredragande i ärendet.